

València-Barcelona, capitals culturals

València ha proposat ser capital europea de la cultura l'any 2000, Barcelona aposta per ser-ho el 2001.

Tanmateix, es comença a parlar d'una tercera via, la capitalitat compartida.

El dia 2 de maig Ferran Mascarell, ex-coordinador de l'àrea de cultura de l'Ajuntament de Barcelona i actual delegat de la Societat General d'Autors a Catalunya, es posava a treballar en la candidatura de Barcelona, Capital Europea de la Cultura l'any 2001: Triava un despatx al Centre de Cultura Contemporània per instal·lar-hi l'oficina i acabava de formar l'equip reduït de persones que hi treballaran. Només esperava que d'un dia per l'altre el nomenessin director de la candidatura.

Mascarell, l'abril del 1991, va proposar per primera vegada a Pasqual Maragall la presentació de la capitalitat. Després, quan ja havia abandonat l'Ajuntament, tornà a insistir en la proposta. És, doncs, un projecte que ja fa temps que rumia i que, per les seves condicions, sembla que pot desenvolupar amb èxit. Així ho considerarà Oriol Bohigas, regidor de Cultura, quan, dies després que el nomenessin comissari de la candidatura, proposava a Mascarell que en fos el braç executor. Després, Bohigas va dimitir. El seu successor, Joaquim de Nadal, posat al corrent del tema, telefonava a Mascarell l'endemà del seu nomenament, i li ratificava la direcció del projecte.

Ferran Mascarell es planteja la capitalitat en dues etapes: "Una primera etapa és la posada en marxa del dossier, o sigui, la raó de ser de la capitalitat a la nostra ciutat, la motivació, el material conceptual perquè Barcelona sigui nomenada capital cultural. Això és el que a mi em ve de gust fer i això és també el que interessa al comissari. La segona etapa consistirà a materialitzar el dossier".

Ferran Mascarell. L'ex-coordinador de l'àrea de cultura de l'Ajuntament de Barcelona treballa des del 2 de maig per la candidatura de la ciutat, Capital Europea de la Cultura 2001.

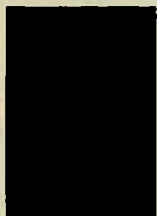
Però Mascarell no és Bohigas. Per tant, el preinforme que l'ex-regidor va presentar al ple municipal del dia 15 de març, només és per Mascarell un punt de partida. Bohigas va acollir la idea de la capitalitat com un projecte que faria possible acabar els equipaments culturals de la ciutat. Aquesta era per sobre de tot la raó de ser de la candidatura. Ferran Mascarell té un concepte diferent, no aposta pels equipaments, aposta per la gent que fa la cultura: "Barcelona aposta per la capitalitat en termes culturals, no d'infraestructures. La capitalitat són 365 dies, per tant, ens hem de referir a l'any 2001. Ara bé, la capitalitat té un preàmbul: que les grans infras-

Què pensa de la capitalitat cultural? Trobaria positiva l'opció d'una capitalitat València-Barcelona?

Xavier Barral. Director del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

La candidatura és molt important per Barcelona i per Catalunya. Però sobretot que no sigui un seguit de manifestacions banals i comunes a d'altres ciutats, sense personalitat, sinó que Barcelona sàpiga presentar la seva originalitat i les seves infraestructures acabades. La co-capitalitat seria un bon pretext per assolir objectius comuns en el camp de la cultura. D'una certa manera, els medievalistes hi trobaríem una projecció de la realitat medieval dels Països Catalans. Però Barcelona pot també assumir aquest projecte sola.

Josep M. Flotats. Director de la Companyia Flotats i futur director del Teatre Nacional de Catalunya.

La candidatura és una idea magnífica, si s'aprofita l'ocasió de deixar definitivament endarrere la provisionalitat de les nostres infraestructures i entitats culturals –com s'acaba de fer en l'àmbit esportiu–, i per donar al ciutadà la possibilitat de gaudir intel·ligentment del seu temps de lleure, de la mateixa manera que ho poden fer els ciutadans de qualsevol gran capital europea.

Valdria la pena considerar l'ampliació de la capitalitat europea de la cultura pel 2001 a d'altres ciutats del Països Catalans. Per què no? Nosaltres hem estrenat dues obres d'autors valencians. Les coses no es fan perquè toquen sinó perquè són la conseqüència d'una necessitat, d'un desig, d'una passió, que creiem necessària de fer compartir.

Lluís Homar. Director del Teatre Lliure.

Tot allò que pugui contribuir a consolidar el potencial cultural d'una ciutat, em sembla necessari i positiu. Barcelona té molt a dir, en el camp de la cultura a Europa, però compte que aquesta suposada capitalitat cultural no esdevingui només una excusa i un aparador de cara enfora i no el veritable reconeixement i la convicció de la necessitat del fet cultural, indispensable no només un any, sinó des d'ara fins el 2001 i per tots els anys successius. Pel que fa a la co-capitalitat, sí, sempre que hi hagi una voluntat clara de col·laboració i potenciació mútua, ja que la millor prova de maduresa en la cultura és el desenvolupament de la pròpia identitat, així com construir ponts i vies de comunicació lliures de peatge, en una i altra direcció.

Josep Ramoneda. Director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

No em sembla malament la idea de la capitalitat si ha de servir per acabar de dinamitzar els projectes culturals i no ha de ser una simple foguerada. Si aquest projecte es fa a espatlles de la ciutat té un interès escàs. A més de posar en funcionament les infraestructures pendents és fonamental que la capitalitat doni protagonisme als agents culturals. La co-capitalitat amb València em sembla una aposta complicada. Podria portar dificultats per a les dues ciutats. Preferiria que València aconseguís la capitalitat del 2000, amb la qual cosa Barcelona perdria la possibilitat de ser-ho el 2001, que totes dues juntes.

Rodolf Sirera. Autor de teatre i responsable de l'àrea de cinematografia de la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana.

La proposta de la capitalitat per a València em sembla molt bé. Aquesta ciutat ha d'acceptar l'activitat cultural com una cosa habitual, no com una excepció. Per això la candidatura pot ajudar a dinamitzar les activitats culturals si es treballa en projectes duradors. Seria un fet molt bonic la co-capitalitat. Una manera de contribuir a desenvolupar l'arc mediterrani. És evident que ara hi ha problemes de comunicació i aquest projecte pot ajudar a solucionar-los.

Ximo Company. Director del Museu Sant Pius V.

Crec que tot València ha de pensar que la capitalitat és una opció positiva, una oportunitat única de promoure la ciutat i el país. Però hi ha perills evidents en aquests projectes. Per això el meu suggeriment seria evitar la cultura cridanera i efímera, que passa i no deixa res al darrere, en favor d'un enfortiment i una dinamització dels grans centres culturals. La capitalitat cultural és una oportunitat de recollir inversions per potenciar una cultura ferma i constant.

Com diuen els antropòlegs, tot contacte amb una altra cultura és enriquidor i positiu. Una col·laboració amb el cap i casal català seria, a més, doblement positiva, perquè es tracta d'una ciutat moderna, assenyada i molt europea, amb la qual a més hi ha uns lligams culturals molt estrets. És una gran oportunitat per a València.

estructures estiguin acabades dins un calendari precís. Tanmateix, perquè la capitalitat funcioni, allò més important és que els col·lectius humans que fan la cultura estiguin compromesos al màxim amb aquest projecte. Això vol dir que hem de tenir els equipaments acabats, però sobretot hem de tenir aquests col·lectius, ben tractats, ben predisposats. I, paral·lelament, el model que dissenyem ha de tenir un contingut al

qual la cultura europea se senti vinculada." I continua: "Definitivament ens hem de convèncer que la cultura no és un acte administratiu, la cultura és un acte ciutadà, un acte creatiu, un acte col·lectiu... Què té Barcelona per aportar al món? Bàsicament, creació. Doncs que això no es perdi i que aquesta gent sigui la que estigui més còmoda en aquest esdeveniment. Hem de posar les bases perquè allò que Barcelona ha

tingut com a senyal d'identitat històricament estigui elevat a la màxima potència.”

Malgrat que Mascarell deriva el centre d'atenció de l'esdeveniment cap a un objectiu més genèric, menys palpable, comparteix amb Bohigas la necessitat d'evitar caure en els errors d'Olimpíada Cultural: “No tinc por de caure en l'error d'Olimpíada Cultural. D'aquest esdeveniment se'n poden treure diferents lliçons i... crec que el model que s'ha de dissenyar respecte al 2001 és un model que té bastants diferències.”

Pel director de la candidatura, aquest és un projecte que ha d'impulsar l'Ajuntament. En l'equip de treball no hi formaran part membres de la Generalitat. Però per Mascarell aquest fet —que pot suscitar recels— no ha de ser un problema: “Aquest és un projecte de tots. Ha de ser un projecte de tota la ciutat i de tot Catalunya. És el projecte de la capital de Catalunya, i això espero que tothom ho entengui”.

L'origen de la co-capitalitat. La idea de la candidatura de Barcelona es va començar a articular l'estiu del 1993. És al llarg aquests mesos quan Oriol Bohigas, juntament amb tres tècnics de l'Ajuntament, comencen a elaborar el pre-informe. Durant les reunions es parla també de les ciutats de l'estat espanyol que opten a la capitalitat l'any 2000: València, Santiago i Salamanca. Llavors a Bohigas, un home que pensa que Barcelona és la capital d'una cultura, la que abracen els Països Catalans, se li acut que si València no aconsegueix la fita pel 2000 podria optar a la capitalitat pel 2001. I aquesta situació podria fer trontollar els dos projectes. Per això va pensar en l'opció d'articular una co-capitalitat. La possibilitat de treballar sis anys en un projecte cultural comú també li semblà factible al conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Guitart, quan Bohigas en una conversa informal li ho comentà.

Aquesta era la situació en què es trobava aquesta tercera via —una idea en brut que encara s'havia de perfilar—, quan el 15 de març es va celebrar el ple extraordinari on s'aprovà per unanimitat la presentació de la candidatura. En aquell marc, el grup de CiU va llançar la idea, que fou ben acollida per l'alcalde, Pasqual Maragall. Artur Mas, cap de l'oposició, ho explica: “El que vam dir és que si Barcelona era escollida, seria bo d'integrar dins els actes de la capitalitat el conjunt de la cultura catalana i en aquesta voluntat hi són cridats el País Valencià, les Illes i també la Catalunya Nord”.

Ferran Mascarell no ho té gens clar a hores d'ara: “No en tinc una opinió feta ara per ara. Barcelona pot assumir la capitalitat de la cultura fent-ho o no d'acord amb d'altres ciutats. Si dins aquest context arribem a la conclusió que per enfortir el propi concepte ho podem compartir diverses ciutats, ho farem. Si més aviat difuminem el concepte de capitalitat, doncs

potser no valdrà la pena”. Tanmateix el regidor de Cultura, Joaquim de Nadal, no ha tancat la porta a la possibilitat de compartir la capital cultural juntament amb València i Mallorca, segons va manifestar en unes declaracions al *Diario de Mallorca*.

València, un projecte polèmic. Tanmateix, a la ciutat de València la proposta s'ha rebut amb sorpresa: “Oficialment jo no sé res. Només conec el que s'ha publicat a la premsa”, ha manifestat Rita Barberà a EL TEMPS. “València —insisteix Barberà— s'ha presentat per a l'any 2000 i és en això que hi treballem.”

La candidatura de València per a l'any 2000, presentada oficialment per l'alcalde a la ministra de Cultura, Carme Alborch, durant el mes de novembre de l'any passat, ha resultat polèmica des del primer moment. La raó és senzilla: mentre Rita Barberà afirmava que el Partit Popular donaria suport a la seva proposta, el líder estatal del partit, José María Aznar, presentava una proposta a les Corts espanyoles reclamant el seu suport per a la candidatura que, per al mateix any, ha presentat Santiago de Compostel·la, una ciutat amb alcalde socialista.

La resposta de l'oposició no es va fer esperar, i tant

l'esquerra, PSOE, com la dreta, UV, van sentenciar que Barberà “havia fet el ridícul”. La confrontació es va tancar amb unes salomòniques i poc convincents declaracions d'Aznar: “Donarem suport a les dues propostes”; i l'afegit d'una tercera ciutat en discòrdia: Salamanca, disposada també a explotar el seu encant universitari i literari per a ser en el 2000 la capital cultural europea. En aquesta conjuntura, el Ministeri de Cultura només ha pogut triar una opció, la de donar el mateix suport a les tres ciutats, tot recomanant, però, que arribin a un acord per presentar-se juntes. Si aquest no es produeix, l'estat espanyol haurà de presentar tres candidatures i tindrà, així, una postura molt més feble, ja que el suport oficial i del món de la cultura quedarà, necessàriament, dividit.

Amb aquest complicat panorama, la candidatura de València continua endavant, sense que, de moment, l'Ajuntament de la ciutat hagi convocat cap ple per donar-li suport. El grup d'Unió Valenciana va ser l'encarregat de demanar el suport de les Corts Valencianes a la pro-

Oriol Bohigas. L'ex-regidor barceloní de Cultura va acollir la idea de la capitalitat com un projecte que faria possible acabar els equipaments culturals de la ciutat.

posta. Malgrat el discurs de Vicent González Lizondo, que va afirmar sense cap astorament que Felip III va regnar a València durant el segle XV, dos-cents anys abans de la data real, el suport va ser unànime.

A l'Ajuntament, però, encara no hi ha cap comitè organitzat per preparar una estratègia que permeti situar València entre les ciutats amb possibilitats. Manuel Angel Conejero, antic director del Palau de la Música i màxim responsable de la Fundació Shakespeare, i Àngel Gómez Ortiuela, col·laborador en les edicions

RAFA GIL

que l'Ajuntament ha preparat de Lluís Vives, treballen, però, en el projecte. Cap dels dos té un nomenament oficial sinó que, segons Gómez Ortiuela, "l'alcaldeessa, per confiança i amistat, ens ha demanat que comencem a preparar les idees generals que podien inspirar la candidatura de la ciutat". Mentre Ortiuela analitza els requisits que el Consell d'Europa demana a les capitals culturals, Conejero, secretari del Consell de Cultura de la Ciutat de València, ja té algunes idees sobre la manera de potenciar València a Europa: "la nostra història és el punt fonamental que hem de reivindicar. A València és molt més evident que en altres llocs del món. La nostra arquitectura, per exemple, és més clara que la de Madrid a l'hora de parlar del passat. Després, també em fixaria en la cultura: on es va fer la primera novel·la? On va començar la impremta? On es conserven els misteris o la processó del Corpus? És això el que cal explicar a Europa. No cal organitzar res perquè ningú no pot competir contra això. Només cal mirar els documents. Si València va ser el centre del món cultural al segle XV, ara ha de tornar a recuperar aquell orgull. És un bon moment, però, per preguntar-nos per què som on som, en un lloc tan perifèric i deixat".

A banda d'aquest informe, Rita Barberà també

Rita Barberà. L'alcaldeessa insisteix que no sap res més que el que s'ha publicat a la premsa del projecte de co-capitalitat amb Barcelona, i que València treballa per la candidatura de l'any 2000.

ha encarregat a Emili Attard, president del Consell de Cultura de la Ciutat de València, que prepari un projecte complet per a promoure la capitalitat cultural. Attard ha manifestat a EL TEMPS que abans d'un mes tindrà ja preparat un projecte d'acció. El CCCV, òrgan creat per l'alcaldeessa a fi de superar el conflicte lingüístic a l'Ajuntament de València, i que havia quedat inoperant després de la mort del seu anterior president, Manuel Broseta, seria així reactivat amb una missió concreta i se solucionaria la gestió del projecte de capitalitat cultural. L'informe realitzat per Conejero i Gómez Ortiuela tindran un paper rellevant en aquest projecte.

Malgrat l'optimisme, la competició per a l'any 2000 és força complicada. Durant l'última reunió dels ministres de Cultura europeus, celebrada al novembre del 93, en la qual es van confirmar les capitals dels anys 98 i 99 (Estocolm i Weimar), les candidatures de Bolonya, Avinyó i Praga es van quedar a les portes. Aquestes són les ciutats millor situades per al combat pel 2000.

En aquella reunió es va acordar la conveniència d'atorgar una capitalitat compartida per a l'any 2000 per l'especial significació de la data. Les condicions per triar les ciutats s'han anat modificant des que va sorgir la idea de la capital cultural europea. Les experiències de Madrid o Dublín han fet veure que la capitalitat europea passa molt desapercibuda en les capitals d'un estat i en aquelles ciutats que ja tenen fortes infraestructures culturals. També es va recomanar que les capitals triades foren de països allunyats geogràficament i que es donaren oportunitats als països de l'Europa de l'Est.

A més, durant el segon trimestre del 1995, moment en què es triarà la capitalitat cultural de l'any 2000 i el 2001, l'estat espanyol ocuparà la presidència europea i, per raons de delicadesa diplomàtica, resultarà difícil que defensen les seves candidates: Santiago, Salamanca i València, juntes o separades, per al 2000 i Barcelona per al 2001 (encara que aquesta ciutat ja ha demanat a Lisboa que la proposi davant el Consell de Ministres Europeus). En qualsevol cas, resulta gairebé impossible que durant dos anys seguits un mateix estat obtingui la capitalitat cultural.

Segurament per totes aquestes raons, l'ex-regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, Oriol Bohigas, va pensar en la possibilitat d'articular una candidatura Barcelona-València, per al 2001. De ben segur que Carme Alborch no hi posaria traves. De moment les dues ciutats treballen per separat els seus projectes. En un futur proper, però, la tercera via serà un projecte a tenir en compte si ambdues volen aconseguir la seu de la capitalitat cultural europea. El segon semestre del 1995 es decidirà.

Jordi Sebastià / Montse Serra